

адвокатську діяльність» щодо обов'язкового дотримання присяги адвоката України та правил адвокатської етики.

За клопотанням сторони захисту адвокат має право ініціювання проведення експертизи перед слідчим суддею, який може залучити експерта або призначити проведення експертизи (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства» № 187-IX від 4 жовтня 2019 р.).

Захисник підозрюваного під час досудового розслідування має право самостійно обстоювати правову позицію підзахисного, що передбачено засадою змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів для доведення перед судом їхньої переконливості.

Разом з тим, законом не передбачено надання потерпілому безоплатної правової допомоги у зв'язку із вчиненням щодо нього кримінального правопорушення, як це передбачено для підозрюваного (обвинуваченого). Потерпілому при зверненні до адвоката для захисту своїх інтересів необхідно оплачувати його послуги самостійно. Цей дисбаланс у змагальності сторін може бути ще одним елементом для протидії розслідуванню зі сторони підозрюваного. Цей недолік чинного кримінального процесуального законодавства може бути усунений шляхом внесення відповідних змін до КПК України. З цієї точки зору, доцільно покласти витрати на послуги представника потерпілого (адвоката) на засудженого або, в деяких випадках – на державу.

З точки зору вирішення завдань кримінального провадження та забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування та судового розгляду, дуже важливим є досягнення правового балансу у процесі забезпечення права особи на захист.

Одержано 08.02.2021

УДК [159.98:351.74](477)

Наталя Едуардівна МІЛОРАДОВА,

доктор психологічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0716-9736>;

Олена Іванівна ФЕДОРЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4948-9524>

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Реалії сьогодення породжують необхідність змін у підготовки висококваліфікованих фахівців різних професій. Актуальність запровадження інноваційних підходів в освіті безпосередньо торкається і підготовки фахівців ризиконебезпечних професій, до яких віднесено і професію поліцейського. Саме впровадження в процес навчання інтерактивних технологій сприяє оволодінню професійними компетентностями, навичками швидкої адаптації до мінливих умов службової реальності, зростанню мотивації на самовдосконалення та постійний професійний розвиток.

Головна відмінність інтерактивних технологій полягає в тому, що вони спрямовані не лише і не стільки на закріплення вивченого матеріалу, скільки на засвоєння нового. Саме застосування інтерактивних ігор, тренінгів, квест-технології у підготовці фахівців сприяє максимальному залученню учасників до процесу оволодіння та засвоєння інформації, формуючи у них інтерес до процесу оволодіння знаннями та навичками.

Сполучені Штати є родоначальниками зародження та розповсюдження квестингу (Questing). Науковці розглядають його як концепцію самостійного відкриття та пізнання дійсності, основою якого є особисте активне включення та досвід. Засновниками квестингу вважаються Стівен Глазер та Делі Кларк. У перекладі з англійської мови слово quest – пошук – тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з прикладами або грою; це слово також використовується для позначення одного з різновидів комп'ютерних ігор [1, с.119].

Активно квест-технології в освіті почали застосовувати у кінці ХХ століття, коли Б. Додж запропонував в процесі навчання використовувати пошукову систему, в якій необхідно було знаходити рішення.

Від інших способів навчання квести відрізняються такими особливостями:

- поєднання елементів гри і навчання сприяє підвищенню результативності освітньої діяльності в наслідок отримання задоволення від її виконання, граючи, учасники отримують необхідні знання;

- кожен квест має конкретну тему, що дозволяє ретельно опрацювати її специфіку;

- квест – це безпосереднє активне включення як викладачів, так і учасників. Викладачі-розробники створюють завдання, інструкції, маршрути, а учасники безпосередньо проходять квест. Успішність його проходження залежить від чіткості викладення та розуміння інструкції, уваги, кмітливості, креативності та злагодженості дій всіх учасників;

- фіксація досягнень наприкінці квесту (групові та індивідуальні досягнення).

Освітній квест – це педагогічна технологія, що спрямована на досягання конкретної мети та включає у себе набір послідовних, взаємопов'язаних проблемних завдань із елементами рольової гри, для виконання яких надаються конкретні інструкції та необхідні певні ресурси.

З метою створення у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання відповідних умов для формування професійної компетентності майбутніх поліцейських доцільно використовувати можливості освітніх інноваційних технологій, зокрема, квесту. Ефективність застосування тренінгових технологій з елементами квест-технологій у підготовці працівників Національної поліції України підкреслив директор Департаменту персоналу, організації освітньої та наукової діяльності МВС України Г. Доскевич [2, с. 4]. Такі заняття отримали назву поліцейський квест. Саме проведення практичних занять у формі поліцейського квесту є ефективним засобом закріплення теоретичних знань та розвитку практичних навичок, необхідних здобувачам у подальшій професійній діяльності.

Проблему застосування квест-технології у підготовці фахівців, в тому числі працівників різних підрозділів Національної поліції України, розглядали: О. Жебровська, Т. Захарова, Є. Ігумнова, К. Ісмайлов, М. Кадемія, І. Краснобрижний, О. Лобанова, С. Осяк, С. Прокопов, І. Радецька, Е. Рижков, Ю. Христова, О. Христов, О. Шестопалюк, Е. Яковлева та ін.

Проведення квесту передбачає ретельну його підготовку, до складу якої віднесено: розробка сценарію на основі типових службових ситуацій відповідно до напрямку підготовки здобувачів та теми квесту; формулювання завдань, інструкції, маршрутних листів, критеріїв оцінки індивідуальних і групових завдань, переліку бонусів та штрафних санкцій, правил поведінки для учасників, особливостей фіксації результатів та форми нагородження переможців.

Структурно поліцейський квест складається із трьох взаємопов'язаних етапів: організаційно-підготовчого, етапу реалізації і завершального.

Так в межах *організаційно-підготовчого етапу* увага зосереджується на вступній частині, інструктажі та проведенні підготовчих процедур.

У вступній частині викладачі повідомляють тему, мету, завдання квесту, ознайомлюють учасників з маршрутом, правилами виконання завдань, особливостями проходження станцій, підставами для отримання бонусів та санкцій, критеріями оцінки індивідуальних та групових завдань на кожній станції. Саме на цьому етапі здійснюється низка процедур, спрямованих на активізацію уваги та творчого потенціалу учасників. Викладач зосереджується на проведенні командоутворюючих вправ та аналізі очікувань учасників квесту.

Наступний крок спрямований на отримання конкретних інструкцій від викладача, щодо особливостей проходження маршруту. Кожна команда отримує маршрутний лист, відповідно до якого команда виконує завдання на кожній станції. Маршрутний лист включає інформацію про початок та закінчення квесту, послідовності, правил та часу проходження кожної станції. Викладачі надають інформацію стосовно регламенту квесту, місцезнаходження станцій (надаються номери аудиторій та корпусів), особливостей нарахування балів за виконання індивідуальних та групових завдань, умов нарахування додаткових бонусів та запровадження штрафних санкцій.

Наступний, другий етап квесту це безпосередньо етап *реалізації*. Цей етап включає проходження маршруту та виконання завдань, кількість яких залежить від складності обраної теми квесту, кількості груп, місця та часу проведення. Завдання (репродуктивні, репродуктивно-когнітивні, креативні та ін.) охоплюють великий обсяг навчального матеріалу з різних тем та напрямків діяльності працівників поліції. На виконання кожного задання відведено конкретний проміжок часу. Умовою переходу до наступної станції є розв'язання попереднього завдання. Саме на цьому етапі спостерігається підвищення рівня мотивації, творчості, спрацьованості учасників при спільному розв'язанні конкретних ситуацій. Обмаль часу, бажання перемоги, підвищена емоційність та відповідальність сприяють мобілізації індивідуальних та групових ресурсів, що підвищує ефективність виконання завдань. Завдання на кожній станції акцентують увагу учасників на конкретній темі, що дозволяє у короткий час зануритися у її специфіку.

Після розв'язання всіх завдань настає *завершальний* етап квесту. Команди повертаються в аудиторію, де відбувається його обговорення та підбиття підсумків. Завданнями цього етапу є: обговорення проблемних питань, які виникали при вирішенні завдань; підрахунок групових та індивідуальних балів; аналіз очікувань учасників; оголошення переможців на командному та індивідуальному рівні.

Варто зазначити, що квест-технології можуть використовуватися як у аудиторній так і позааудиторній роботі здобувачів, так наприклад, в межах самостійної роботи бажано використовувати інформаційно-комунікативні технології – web-квести, які розглядаються вченими як нові, ефективні та перспективні технології в медіадидактиці [3, с. 153–155].

Таким чином, варто зазначити, що використання квест-технологій у підготовки поліцейських сприяє підвищенню рівня засвоєння теоретичних знань; надає можливості їх застосування для розв'язання практичних ситуацій, пов'язаних із поліцейською діяльністю; посилює навчальну та професійну мотивацію, що є основою формування готовності працівника до виконання професійної діяльності у майбутньому.

Список бібліографічних посилань

1. Кадемія М. Ю., Козяр М. М., Рак Т. Є. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : словник-госарій. Львів : СПОЛОМ, 2011. 327 с.

2. Доскевич Г. О. Методичні рекомендації з проведення практичних занять у формі поліцейського квесту в закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції. Київ, 2018. 5 с.

3. Гриневич М. С. Медіаосвітні квести. *Вища освіта України*. 2009. № 3. С. 150–156.

Одержано 10.02.2021

УДК 340

Олександр Миколайович МУЗИЧУК,

доктор юридичних наук, професор,

заслужений юрист України,

декан факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8367-2504>

ЩОДО МІСЦЯ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЇ СЛІДЧОГО В СИСТЕМІ ПРАВНИЧИХ (ЮРИДИЧНИХ) ПРОФЕСІЙ: НА ПРИКЛАДІ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Хочу привернути увагу до проблеми штучного та суб'єктивного підходу деяких політиків, представників цивільних закладів вищої освіти (надалі – ЗВО) юридичного профілю та науковців щодо розуміння сутності так званих «правничих (юридичних) професій», а саме відсутності серед таких професій слідчого, що може призвести до: порушення основних завдань та засад кримінального провадження (відсутність юридичної освіти у слідчих поставить їх у нерівне становище з такими учасниками кримінального провадження як адвокат, прокурор та суддя); ситуації за якої слідчі Національної поліції, які розслідують 97 % усіх кримінальних правопорушень матимуть усічені компетентності щодо кваліфікації протиправних діянь; відтоку кваліфікованих кадрів із слідчих підрозділів за відсутності юридичного стажу тощо.

Аргументами щодо віднесення професії слідчого до правничих (юридичних) професій є наступні:

- 1) досвід підготовки слідчих у ЗВО системи МВС України;
- 2) практична складова у підготовці слідчих у ЗВО системи МВС України;
- 3) сучасна практично-спрямована матеріальна база у ЗВО системи МВС України;
- 4) відсоток працевлаштування випускників ЗВО системи МВС України;
- 5) авторитет випускників ЗВО системи МВС України;
- 6) наявність правничих шкіл та значні здобутки у науково-дослідній сфері щодо вирішення проблемних питань досудового розслідування у ЗВО системи МВС України;
- 7) висока оцінка підготовки фахівців з права в Університеті експертами Національного агентства забезпечення якості вищої освіти під час акредитації освітньо-професійної програми 081 «Право»;
- 8) високий прохідний бал випускників першого (бакалаврського) рівня, які вступали у 2020 році на другий (магістерський) рівень;
- 9) особливості слідчої професії як правничої (юридичної);
- 10) спростування двох основних міфів (аргументів) щодо: по-перше, «великого» обсягу набору за державним замовленням на спеціальність 081 «Право» у ЗВО зі специфічними умовами навчання; по-друге, практики підготовки поліцейських у провідних демократичних країнах не за юридичним фахом.